

Робоча програма дисципліни «Історія економіки та економічної думки»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 123 · КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ

ОС БАКАЛАВР

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

4

Модулi

Змістовних блоки курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Історія економіки та економічної думки

Спеціальність: 123 Комп'ютерна інженерія

ОП1: Фінанси, банківська справа та страхування в УІСТ

ОП2: Облік і оподаткування в УІСТ

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЄКТС

Модулів: 4 змістовних блоки

Підсумковий контроль: іспит

Призначення дисципліни

Дисципліна «Історія економіки та економічної думки» формує у студентів системне розуміння закономірностей господарського розвитку людства від найдавніших часів до сучасності в єдності з еволюцією економічної думки. Курс розкриває генезис провідних економічних шкіл, теорій і концепцій, їх вплив на формування сучасних управлінських та інформаційних систем і технологій у фінансах, обліку та оподаткуванні.

Дисципліна є базовою гуманітарно-економічною для підготовки бакалаврів зі спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» та забезпечує формування необхідних загальних і фахових компетентностей, що сприяють критичному аналізу економічних явищ і прийняттю обґрунтованих рішень у цифровому середовищі.

Загальні компетентності

Аналітичне мислення

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації в історико-економічному контексті: виявлення суттєвих закономірностей, порівняння концепцій різних шкіл, формування обґрунтованих висновків і висловлення власної позиції.

Самоорганізація

Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, аналітичних записок і презентацій з тематики курсу.

Комунікація

Здатність до усної та письмової професійної комунікації: чітко пояснювати економічні концепції та теорії, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати наукові реферати, огляди та аналітичні есе.

Командна робота

Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час групового аналізу кейсів, обговорення економічних доктрин та спільного дослідження еволюції економічних ідей.

Студент повинен вміти: аналізувати наукові, статистичні та нормативні джерела з економічної історії; виділяти головне та узагальнювати здобутки різних економічних шкіл; планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки.

Фахові компетентності

Розуміння господарської еволюції

Розуміння закономірностей розвитку господарства від первісних суспільств до постіндустріальної та цифрової економіки. Знання основних етапів та форм господарювання, їх зв'язку з економічною думкою кожної епохи.

Аналіз економічних теорій

Здатність аналізувати та порівнювати ключові економічні школи та теорії: меркантилізм, класична політична економія, марксизм, маржиналізм, кейнсіанство, монетаризм, інституціоналізм, сучасні концепції.

Застосування знань у фаховому контексті

Знання еволюції економічних ідей у сфері фінансів, обліку, оподаткування та управлінських інформаційних систем; здатність пов'язувати історичні концепції з сучасними практиками цифрової економіки.

Студент повинен вміти: характеризувати основні етапи розвитку світового та українського господарства; ідентифікувати та порівнювати економічні школи і теорії; аналізувати внесок видатних вчених-економістів у розвиток науки; пов'язувати еволюцію економічної думки із сучасними викликами цифровізації, фінансових технологій та управлінських інформаційних систем.

Результати навчання

→ Характеристика господарських систем

Характеризувати господарські системи різних епох та цивілізацій: первісне суспільство, стародавній світ, середньовіччя, ранньокapіталістичне, індустріальне та постіндустріальне господарство.

→ Зв'язок теорії та практики

Встановлювати взаємозв'язок між економічними теоріями та господарською практикою відповідних епох; застосовувати уроки економічної історії до аналізу сучасних явищ у сфері фінансів, обліку й управлінських інформаційних систем.

→ Аналіз економічних доктрин

Аналізувати та порівнювати провідні економічні школи та напрями думки, визначати їх методологічну основу, ключових представників і внесок у розвиток економічної науки.

→ Українська економічна думка

Розкривати особливості розвитку господарства та економічної думки України в загальносвітовому контексті; орієнтуватися в науковій та навчальній літературі з дисципліни, використовувати наукові джерела для виконання дослідницьких завдань.

Господарство стародавнього світу та економічна думка античності

Тема 1.1

Предмет і метод історії економіки та економічної думки. Господарство первісних суспільств. Господарство та економічна думка на етапі ранніх цивілізацій Стародавнього Сходу (до VIII ст. до н.е.).

Тема 1.2

Господарський розвиток та економічна думка в період формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. — XV ст. н.е.). Антична економічна думка: Ксенофонт, Платон, Аристотель.

Тема 1.3

Господарство та економічна думка середньовіччя. Меркантилізм як перша школа економічної думки нового часу. Фізіократи та їх роль у формуванні класичної політичної економії.

Тема 1.1 — Лекційний матеріал

Предмет, метод дисципліни та господарство стародавнього світу

Лекція 1 (2 год.): Предмет та методи дисципліни «Історія економіки та економічної думки». Поняття господарства та економічної думки як двох складових інтегрованого курсу. Методологічні підходи: формаційний, цивілізаційний, хронологічно-історичний. Джерела та periodization економічної історії.

Господарство первісних суспільств: перехід від привласнюючого до відтворювального господарства; неолітична революція; поява розподілу праці та обміну. Господарство Стародавнього Сходу (Месопотамія, Єгипет, Китай, Індія): іригаційне землеробство, редистрибутивна економіка, зачатки грошового господарства.

Ключові питання лекції

- Предмет і завдання дисципліни «Історія економіки та економічної думки»
- Методи дослідження: порівняльно-історичний, системний, статистичний
- Поняття формації та цивілізації у вивченні господарської еволюції
- Неолітична революція та її економічні наслідки
- Господарство Стародавнього Сходу: іригаційне землеробство, деспотія
- Перші пам'ятки економічної думки: «Закони Хаммурапі», «Артхашастра»

□ Основна концепція: господарська і теоретична складові курсу нерозривно пов'язані — практика породжує теорію, теорія спрямовує практику.

Тема 1.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Складання хронологічної таблиці: основні етапи розвитку господарства людства від первісного суспільства до сучасності (типи господарства, характерні риси, часові рамки).

Завдання 2. Аналіз першоджерел: ознайомлення з уривками «Законів Хаммурапі» та «Артхашастри» — виявлення економічних норм і регулювань давньосхідних суспільств.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання навч. посіб.: Краус Н. М., Краус К. М. «Зошит для практичних занять та самостійної роботи з дисципліни "Історія економіки та економічної думки"» — теми 1–2 (КУБГ, 2022)
- Конспектування ключових положень про господарство Стародавнього Сходу
- Підготовка короткого есе: «Що сучасна цифрова економіка успадкувала від господарства стародавніх цивілізацій?»
- Опрацювання онлайн-ресурсу: Відкрита електронна бібліотека КНЕУ — розділ «Економічна історія»

Очікуваний результат: студент вміє описувати предмет і методи дисципліни, характеризувати господарство первісних суспільств і стародавнього Сходу, наводити приклади перших пам'яток економічної думки.

Тема 1.2 — Лекційний матеріал

Господарство і економічна думка античності та середньовіччя

Лекція 2 (2 год.): Господарство та економічна думка Стародавньої Греції та Риму (VIII ст. до н.е. — V ст. н.е.). Полісна організація господарства. Рабовласницька економіка: структура, ефективність та занепад. Антична економічна думка: Ксенофонт («Економікос» — перша економічна праця), Платон (ідеальна держава та поділ праці), Аристотель (розмежування економіки та хрематистики, теорія обміну і грошей).

Господарство середньовіччя: феодальна система, натуральне господарство, цехи та гільдії, розвиток торгівлі та лихварства. Середньовічна економічна думка: канонізм, Хома Аквінський (справедлива ціна, заборона лихварства).

Ключові питання лекції

- Полісна організація господарства Стародавньої Греції
- Економічні ідеї Ксенофонта: домогосподарство та суспільний поділ праці
- Аристотель: економіка vs хрематистика, природні та неприродні форми багатства
- Рабовласницька економіка Риму: латифундії, торгівля, занепад
- Феодальна система господарства: ознаки, структура, криза
- Канонічна доктрина «справедливої ціни» і заборони лихварства
- Виникнення купецького та лихварського капіталу в пізньому середньовіччі

Тема 1.2 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Порівняльна таблиця: антична економічна думка — Ксенофонт, Платон, Аристотель (об'єкт дослідження, ключові ідеї, актуальність для сучасності).

Завдання 2. Аналіз концепцій: «Чи є заборона лихварства в каноністів прообразом сучасного фінансового регулювання?» — дискусія у малих групах з обґрунтуванням позиції.

Завдання 3. Міні-тест за термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання навч. посіб.: Краус Н. М., Краус К. М. «Зошит для практичних занять та самостійної роботи з дисципліни "Історія економіки та економічної думки"» — тема «Антична думка» (КУБГ, 2022)
- Конспектування уривків з «Економікосу» Ксенофонта та «Нікомахової етики» Аристотеля
- Підготовка реферату: «Аристотель як попередник економічної теорії: хрематистика і ринковий обмін»
- Пошук інформації на порталі НБУВ (nbuv.gov.ua) про середньовічну економічну думку

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати економічні погляди античних мислителів та середньовічних каноністів, порівнювати їх між собою та з сучасними концепціями.

Тема 1.3 — Лекційний матеріал

Меркантилізм та фізіократія

Лекція 3 (2 год.): Формування передумов ринкового господарства (XVI — перша половина XVII ст.). Великі географічні відкриття та їх економічні наслідки. Первісне нагромадження капіталу. **Меркантилізм:** ранній (монетаризм) і пізній (торговий баланс); представники (Т. Мен, Ж.-Б. Кольбер); роль держави в економіці. Критика меркантилізму.

Фізіократія: Ф. Кене («Економічна таблиця» — перша модель суспільного відтворення); А. Тюрго; концепція «чистого продукту» та продуктивності виключно сільського господарства. Зв'язок фізіократії з Просвітництвом та лібералізмом.

Структура лекції

1. Господарські передумови виникнення меркантилізму
2. Ранній меркантилізм: монетарна доктрина
3. Пізній меркантилізм: доктрина торгового балансу
4. Меркантилізм і формування фінансової системи держави
5. Фізіократія: «чистий продукт» і продуктивна праця
6. «Економічна таблиця» Ф. Кене як перша макроекономічна модель
7. Значення меркантилізму та фізіократії для сучасної економічної теорії

Тема 1.3 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз «Економічної таблиці» Ф. Кене: опис структури, схема відтворення, визначення «чистого продукту». Зв'язок з сучасними моделями міжгалузевого балансу.

Завдання 2. Дискусія: «Меркантилізм та сучасний протекціонізм — що спільного?» — порівняльний аналіз економічної політики XVII ст. і XXI ст. (на прикладі торговельних воєн).

Завдання 3. Тест-опитування за темою «Меркантилізм та фізіократія» (15 питань).

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Козюк В. В., Родіонова Л. А. та ін. «Історія економіки та економічної думки» — розділ «Меркантилізм та фізіократія» (ТНЕУ)
- Підготовка аналітичної записки: «Меркантилізм і цифровий протекціонізм у XXI ст.: паралелі та відмінності»
- Складання схеми «Відтворення суспільного продукту за Ф. Кене»
- Пошук наукової статті (2023–2025) про неомеркантилізм у сучасній міжнародній торгівлі

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати меркантилізм і фізіократію, пояснювати «Економічну таблицю» Кене, встановлювати зв'язок між ранніми теоріями та сучасною економічною політикою.

Класична політична економія та альтернативні школи XIX ст.

Тема 2.1

Класична політична економія: А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. С. Мілль. Трудова теорія вартості, поділ праці, теорія порівняльних переваг.

Тема 2.2

Марксистська політична економія. Матеріалістичне розуміння історії, теорія додаткової вартості, концепція суспільно-економічних формацій.

Тема 2.3

Маржиналізм та неокласична школа. «Маржиналістська революція», теорія граничної корисності, загальна рівновага Вальраса, теорія добробуту Пігу.

Тема 2.4

Розвиток ринкового господарства у другій половині XIX — початку XX ст. Промислова революція, індустріалізація, монополістичний капіталізм, фінансовий капітал.

Тема 2.1 — Лекційний матеріал

Класична політична економія

Лекція 4–5 (4 год.): А. Сміт — «Дослідження про природу та причини багатства народів» (1776): поділ праці як основа зростання продуктивності, «невидима рука» ринку, трудова теорія вартості, теорія розподілу доходів (заробітна плата, прибуток, рента). Концепція laissez-faire.

Д. Рікардо: теорія порівняльних переваг у міжнародній торгівлі, диференціальна рента, «залізний закон заробітної плати». **Дж. С. Мілль:** синтез класичної школи, соціальний реформізм, принципи політичної економії. Криза класичної школи та передумови маржиналістської революції.

Ключові поняття

- Трудова теорія вартості: вартість визначається витратами праці
- «Невидима рука» — механізм ринкової самоорганізації
- Абсолютні та порівняльні переваги в міжнародній торгівлі
- Диференціальна рента та її вплив на розподіл доходів
- Laissez-faire як принцип невтручання держави
- Зв'язок класичної теорії з сучасними моделями вільної торгівлі та ринкового ціноутворення

Тема 2.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз уривків з «Багатства народів» А. Сміта: опис принципів поділу праці на шпилькарній фабриці — зв'язок із сучасними ІТ-проектами та аутсорсингом у комп'ютерній інженерії.

Завдання 2. Розрахункова задача: ілюстрація теорії порівняльних переваг Д. Рікардо на числовому прикладі; побудова таблиці альтернативних витрат.

Завдання 3. Дискусія: «Невидима рука» ринку vs державне регулювання: що актуальніше у цифровій економіці?»

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Козюк В. В., Родіонова Л. А. та ін. «Історія економіки та економічної думки» — розділ «Класична політична економія»
- Конспектування ключових ідей «Багатства народів» А. Сміта (глави 1–3 Книги I)
- Підготовка аналітичної записки: «Теорія порівняльних переваг Рікардо та сучасна міжнародна торгівля цифровими послугами»
- Пошук статті 2023–2025 рр. про актуальність класичної теорії у цифрову добу (Google Scholar, elartu.tntu.edu.ua)

Очікуваний результат: студент вміє описувати ключові концепції класичної політичної економії, пояснювати принцип «невидимої руки» та теорію порівняльних переваг, пов'язувати їх з сучасними явищами.

Тема 2.2 — Лекційний матеріал

Марксистська політична економія

Лекція 6 (2 год.): К. Маркс і Ф. Енгельс: матеріалістичне розуміння історії та суспільно-економічні формації. «Капітал» К. Маркса: товар і його двоїста природа, трудова теорія вартості, теорія додаткової вартості (абсолютна та відносна), органічна будова капіталу, норма прибутку та тенденція до її зниження. Концепція відтворення суспільного капіталу (схеми I та II відділів).

Критична оцінка марксизму: внесок у розуміння класових відносин, криз надвиробництва, циклічності розвитку капіталізму. Вплив марксизму на економічну думку та соціально-економічну практику XX ст.

Ключові категорії марксистської теорії

- **Товар:** споживча вартість та мінова вартість
- **Вартість:** суспільно необхідний робочий час
- **Додаткова вартість:** $m = M - V$ (де V — змінний капітал)
- **Норма додаткової вартості:** $m' = m / V \times 100\%$
- **Органічна будова капіталу:** $c / (c + v)$
- **Суспільно-економічні формації:** первісна — рабовласницька — феодальна — капіталістична — комуністична

Тема 2.2 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Розрахунок норми додаткової вартості та органічної будови капіталу за умовними даними умовного підприємства. Інтерпретація результатів у контексті теорії Маркса.

Завдання 2. Кейс: «Чи застосовна теорія додаткової вартості до сучасних ІТ-компаній? Аналіз платформних економік (Google, Meta, Amazon) через призму марксистської теорії».

Завдання 3. Усне опитування за ключовими категоріями теми.

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Козюк В. В., Родіонова Л. А. та ін. «Історія економіки та економічної думки» — розділ «Марксистська політична економія»
- Конспектування ключових положень «Капіталу» К. Маркса (Том I, відділ I)
- Підготовка реферату: «Теорія економічних криз К. Маркса та сучасні фінансово-економічні потрясіння» (3–4 сторінки)
- Опрацювання наукової статті: пошук на economyandsociety.in.ua за темою «марксизм і цифровий капіталізм»

Очікуваний результат: студент вміє пояснювати теорію додаткової вартості, схеми відтворення капіталу, критично оцінювати внесок марксистської теорії та її сучасні інтерпретації.

Тема 2.3 — Лекційний матеріал

Маржиналізм та неокласична школа

Лекція 7 (2 год.): «Маржиналістська революція» 1870-х рр.: В. Джевонс, К. Менгер, Л. Вальрас. Суб'єктивна теорія цінності: гранична корисність (MU), закон Госсена, споживча рівновага.

Австрійська школа (К. Менгер, Е. Бем-Баверк, Ф. Візер): суб'єктивізм, методологічний індивідуалізм, теорія капіталу та відсотка.

Неокласична школа (А. Маршалл): синтез класики та маржиналізму, ціна рівноваги (попит і пропозиція), ефект заміщення та доходу, концепція еластичності. Загальна рівновага Л. Вальраса. Теорія добробуту А. Пігу (зовнішні ефекти, оподаткування та субсидування).

Ключові формули та поняття

- **Гранична корисність:** $MU = \Delta TU / \Delta Q$
- **Умова рівноваги споживача:** $MU_1/P_1 = MU_2/P_2 = \dots = MU_n/P_n$
- **Еластичність попиту:** $E_d = \% \text{ зміни } Q / \% \text{ зміни } P$
- **Ціна рівноваги Маршалла:** $D = S$ (перехрестя попиту і пропозиції)
- **Зовнішні ефекти Пігу:** основа для сучасного регулювання ринку цифрових платформ

Тема 2.3 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Розрахунок граничної корисності: побудова таблиці ТУ та МУ, графіка убування МУ, визначення точки рівноваги споживача при заданих цінах та бюджеті.

Задача 2. Розрахунок коефіцієнтів цінової та перехресної еластичності попиту за даними умовних ринків. Висновки щодо взаємозамінності та взаємодоповнюваності благ.

Завдання 3. Аналіз кейсу: «Зовнішні ефекти цифрових платформ: "податок Пігу" для соціальних мереж?»

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Козюк В. В., Родіонова Л. А. та ін. «Історія економіки та економічної думки» — розділ «Маржиналізм та неокласична школа»
- Підготовка порівняльної таблиці шкіл маржиналізму (австрійська, лозаннська, кембриджська): методи, об'єкти дослідження, ключові ідеї
- Підготовка есе: «Маржиналізм і сучасні алгоритми ціноутворення в е-комерції»
- Розв'язання задач на розрахунок МУ, рівноваги споживача та еластичності (5 задач)

Очікуваний результат: студент вміє розраховувати граничну корисність, визначати умову рівноваги споживача, обчислювати еластичність попиту та пов'язувати маржиналістські концепції із сучасними ринковими явищами.

Тема 2.4 — Лекційний матеріал

Розвиток ринкового господарства у другій половині XIX — на початку XX ст.

Лекція 8 (2 год.): Промислова революція та її господарські наслідки: перехід від мануфактури до фабрики, технологічний прогрес (пара, електрика), урбанізація, формування робітничого класу. Концентрація виробництва і капіталу — виникнення монополій (трести, картелі, синдикати, концерни). Фінансовий капітал і злиття банківського та промислового капіталу.

Господарство України в цей період: вхід у систему світового поділу праці, аграрна спеціалізація, розвиток залізниць, перші промислові підприємства, Харківська та Київська школи економічної думки.

Ключові питання лекції

- Передумови та етапи промислової революції в Англії та її поширення в Європі
- Технологічні уклади та довгі хвилі М. Кондратьєва
- Форми монополістичних об'єднань та їх вплив на ринкову структуру
- Фінансовий капітал: банки і промислові корпорації
- Господарство та економічна думка України XIX ст. у світовому контексті
- М. Туган-Барановський: теорія криз і кооперативний соціалізм

Тема 2.4 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз «довгих хвиль» М. Кондратьєва: побудова схеми технологічних укладів від I до VI, характеристика кожного, визначення провідних галузей. Висновки щодо VI технологічного укладу (цифрова економіка, ШІ, біотехнології).

Завдання 2. Кейс: «Платформні монополії XXI ст. (Google, Apple, Meta, Amazon) — продовження монополістичного капіталізму XIX ст. чи нова якість?»

Завдання 3. Усне опитування за ключовими поняттями теми.

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Козюк В. В., Родіонова Л. А. та ін. «Історія економіки та економічної думки» — розділ «Господарство другої половини XIX ст.»
- Підготовка реферату: «М. Туган-Барановський — видатний економіст України: внесок у теорію циклів та кооперативний рух»
- Складання порівняльної таблиці форм монополістичних об'єднань XIX–XXI ст.
- Аналіз статистичних даних Держстату (ukrstat.gov.ua) щодо промислового розвитку України

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати господарство епохи промислового капіталізму, пояснювати виникнення монополій та фінансового капіталу, описувати внесок українських економістів (Туган-Барановський) у світову науку.

Економічна думка XX ст.: від кейнсіанства до монетаризму

Тема 3.1

Кейнсіанська революція. Дж. М. Кейнс і «Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей»: ефективний попит, мультиплікатор, державне регулювання.

Тема 3.2

Інституціоналізм та еволюційна економіка. Т. Веблен, Дж. Коммонс, В. Мітчелл: роль інститутів, звичаїв і норм у господарському розвитку.

Тема 3.3

Неолібералізм і монетаризм. Фрайбурзька школа, Ф. Гаєк, М. Фрідмен: критика кейнсіанства, кількісна теорія грошей, монетарне правило.

Тема 3.4

Світове господарство у першій половині XX ст. Велика депресія 1929–1933 рр., «Новий курс» Рузвельта, Бреттон-Вудська система, план Маршалла.

Тема 3.1 — Лекційний матеріал

Кейнсіанська революція

Лекція 9–10 (4 год.): Передумови виникнення кейнсіанства: Велика депресія 1929–1933 рр., криза неокласичної доктрини. **Дж. М. Кейнс** «Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей» (1936): принцип ефективного попиту, психологічний закон споживання (гранична схильність до споживання MPC та заощадження MPS), мультиплікатор інвестицій $k = 1/(1-MPC)$, роль інвестицій в економіці, «пастка ліквідності».

Кейнсіанська програма державного регулювання: бюджетний дефіцит як інструмент стимулювання, грошово-кредитна та фінансова політика, теорія зайнятості. Неокейнсіанство та посткейнсіанство.

Ключові формули

- **MPC** = $\Delta C / \Delta Y$ (гранична схильність до споживання)
- **MPS** = $\Delta S / \Delta Y = 1 - MPC$
- **Мультиплікатор:** $k = 1 / (1 - MPC) = 1 / MPS$
- **Рівновага:** $Y = C + I + G + NX$
- **Акселератор:** $I = a \times \Delta GDP$ (зв'язок між зростанням доходу та інвестиціями)
- Застосування у сучасній фінансовій та грошовій політиці України

Тема 3.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Розрахунок мультиплікатора інвестицій: при заданих MPC та обсязі автономних інвестицій визначити зміну рівноважного ВВП; побудова графіка «кейнсіанський хрест».

Задача 2. Аналіз фіскальної політики: вплив збільшення державних витрат (G) на ВВП через ефект мультиплікатора. Порівняння мультиплікатора витрат і податкового мультиплікатора.

Завдання 3. Дискусія: «Кейнсіанські заходи в умовах воєнної економіки України: державні витрати як інструмент відновлення».

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Козюк В. В., Родіонова Л. А. та ін. «Історія економіки та економічної думки» — розділ «Кейнсіанство»
- Конспектування ключових положень «Загальної теорії» Кейнса (глави 3, 8, 18)
- Підготовка аналітичної записки: «Кейнсіанська модель і державне регулювання в умовах воєнно-економічних потрясінь в Україні»
- Розв'язання задач на мультиплікатор та ефект акселератора (5 задач)

Очікуваний результат: студент вміє описувати кейнсіанську модель, розраховувати мультиплікатор, пояснювати механізм державного регулювання сукупного попиту та застосовувати ці знання до аналізу сучасної економічної політики.

Тема 3.2 — Лекційний матеріал

Інституціоналізм та еволюційна економіка

Лекція 11 (2 год.): Виникнення інституціоналізму як альтернативи неокласиці. **Т. Веблен:** «показне споживання», дихотомія «технократія vs бізнес», критика спекулятивного капіталізму. **Дж. Коммонс:** трактування інституту як «колективного контролю над індивідуальними діями», угода як основа економічних відносин. **В. Мітчелл:** емпіричне дослідження економічних циклів, заснування NBER.

Неоінституціоналізм (Д. Норт, Р. Коуз, О. Вільямсон): транзакційні витрати, права власності, теорія контрактів, інституційні зміни. Нова інституційна економіка та її вплив на теорію фінансових ринків та корпоративного управління.

Ключові поняття

- **Інститут** — правила гри в суспільстві (Д. Норт)
- **Транзакційні витрати** — витрати на здійснення ринкових угод (Р. Коуз)
- **Теорема Коуза:** за відсутності транзакційних витрат права власності розподіляються ефективно незалежно від початкового розподілу
- **Показне споживання** (conspicuous consumption) — споживання заради демонстрації статусу
- Зв'язок із сучасним регулюванням FinTech та цифрових платформ

Тема 3.2 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз трансакційних витрат: класифікація та приклади (витрати пошуку інформації, укладення угод, виконання контракту) у традиційних та цифрових ринках (маркетплейси, FinTech, блокчейн-системи). Таблиця порівняння.

Завдання 2. Кейс: «Теорема Коуза і права власності на цифрові активи: чи знижує блокчейн трансакційні витрати?» — аналіз у малих групах.

Завдання 3. Тестування за темою «Інституціоналізм» (15 питань).

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Козюк В. В., Родіонова Л. А. та ін. «Історія економіки та економічної думки» — розділ «Інституціоналізм»
- Опрацювання статті: Pryhodiuk O. M. «National economic interests of digital technology dissemination in management» // Економічний простір. — 2023. — № 187. — С. 69–72
- Підготовка реферату: «Неоінституціоналізм Д. Норта та інституційні зміни в економіці України в умовах євроінтеграції» (3–4 сторінки)
- Пошук прикладів «показного споживання» Веблена в цифровому середовищі (соцмережі, NFT, преміум-сервіси)

Очікуваний результат: студент вміє пояснювати поняття інституту та трансакційних витрат, застосовувати теорему Коуза до аналізу цифрових ринків, описувати внесок неоінституціоналістів у сучасну економічну теорію.

Тема 3.3 — Лекційний матеріал

Неолібералізм і монетаризм

Лекція 12 (2 год.): Виникнення неолібералізму як відповіді на кейнсіанство. **Фрайбурзька (ордоліберальна) школа** (В. Ойкен, Л. Ерхард): концепція «соціального ринкового господарства», «господарський лад», роль правил vs дискреційної політики. «Економічне диво» Німеччини 1948–1964 рр.

Ф. фон Гаєк: «Дорога до рабства», розсіяне знання та цінові сигнали, критика централізованого планування. **Монетаризм** (М. Фрідмен): кількісна теорія грошей $MV = PQ$, монетарне правило « $k\%$ », природний рівень безробіття, стагфляція і крах кейнсіанства у 1970-х рр. Чиказька школа.

Ключові концепції

- **$MV = PQ$** — рівняння Фішера (кількісна теорія грошей)
- **Монетарне правило:** приріст грошової маси = темп реального зростання ВВП (~3–5%)
- **Природний рівень безробіття (NAIRU)** — рівноважне безробіття без прискорення інфляції
- **Крива Філіпса** та її критика монетаристами
- Соціальне ринкове господарство і його актуальність для реформування економіки України

Тема 3.3 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Розрахунок за рівнянням Фішера ($MV = PQ$): визначення необхідної грошової маси при заданих значеннях швидкості обігу, реального ВВП та цінового рівня. Аналіз монетарного правила Фрідмена.

Завдання 2. Дискусія: «Кейнсіанство vs монетаризм: яка доктрина краще пояснює інфляцію в Україні 2022–2024 рр.?» — аргументація позицій на основі статистичних даних НБУ.

Завдання 3. Усне опитування та тест за темою (10 питань).

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Козюк В. В., Родіонова Л. А. та ін. «Історія економіки та економічної думки» — розділ «Монетаризм та неолібералізм»
- Підготовка аналітичної записки: «Монетарна політика НБУ у 2023–2025 рр. крізь призму монетаризму Фрідмена» (з використанням даних bank.gov.ua)
- Опрацювання статті у фаховому виданні: пошук на econom.chnu.edu.ua за темою «монетаризм і сучасна грошово-кредитна політика»
- Розв'язання задач на рівняння Фішера та розрахунок монетарних агрегатів (4 задачі)

Очікуваний результат: студент вміє пояснювати концепції монетаризму та неолібералізму, застосовувати рівняння Фішера, критично порівнювати кейнсіанський та монетаристський підходи до стабілізаційної політики.

Тема 3.4 — Лекційний матеріал

Світове господарство у першій половині XX ст.

Лекція 13 (2 год.): Господарство розвинутих країн у міжвоєнний період (1918–1939): наслідки Першої світової війни, гіперінфляція у Веймарській Німеччині, стабілізація 1920-х рр. **Велика депресія** 1929–1933 рр.: «чорний четвер», механізм поширення кризи, дефляційна спіраль, масове безробіття. «Новий курс» Рузвельта (New Deal): ключові програми, Адміністрація громадських робіт, Гласс-Стіголл.

Господарство після Другої світової війни: Бреттон-Вудська система (МВФ, МБРР, фіксовані курси), план Маршалла, «економічні дива» (Японія, Німеччина, Тайвань). Господарство України у складі СРСР: планова економіка, індустріалізація, голодомор 1932–1933 рр.

Ключові питання лекції

- Причини та механізм Великої депресії 1929–1933 рр.
- «Новий курс» Рузвельта: суть та результати
- Бреттон-Вудська система та її вплив на повоєнне господарство
- «Економічні дива» як моделі господарського розвитку
- Планова економіка СРСР: переваги, недоліки та причини краху
- Голодомор 1932–1933 рр. як наслідок радянської аграрної політики

Тема 3.4 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Порівняльний аналіз: «Велика депресія 1929–1933 рр. та фінансово-економічна криза 2008–2009 рр.» — таблиця причин, механізмів, антикризових заходів та наслідків.

Завдання 2. Кейс: «Яким був план Маршалла і чи можна застосувати аналогічну модель для повоєнного відновлення економіки України?» — групова дискусія з презентацією висновків.

Завдання 3. Тестування за темою (15 питань).

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Козюк В. В., Родіонова Л. А. та ін. «Історія економіки та економічної думки» — розділ «Господарство у першій половині ХХ ст.»
- Підготовка реферату: «Велика депресія 1929–1933 рр.: причини, перебіг та уроки для сучасної антикризової політики» (3–4 сторінки)
- Аналіз статистичних даних: порівняння ВВП країн, що скористалися планом Маршалла (використання даних ОЕСР)
- Опрацювання матеріалів Національного музею Голодомору-геноциду (holodomor.ua) щодо економічних наслідків колективізації

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати Велику депресію, «Новий курс», Бреттон-Вудську систему та плановий господарський устрій, встановлювати паралелі з сучасними економічними кризами та програмами відновлення.

Сучасна економічна думка та господарство кінця XX — початку XXI ст.

Тема 4.1

Господарство в умовах глобалізації. НТР та перехід до постіндустріального суспільства. Інформаційна економіка, сервісизація, транснаціональні корпорації, глобальні виробничі ланцюги.

Тема 4.2

Сучасні напрями економічної теорії: нова інституційна економіка, поведінкова економіка, теорія суспільного вибору, економіка добробуту та сталого розвитку.

Тема 4.3

Цифрова економіка та нові парадигми господарювання. Четверта промислова революція (Industry 4.0), платформна економіка, FinTech, криптекономіка та їх теоретичне осмислення.

Тема 4.4

Економіка України в сучасному світовому контексті. Трансформація господарства після 1991 р., євроінтеграція, воєнна економіка та перспективи відновлення й розвитку.

Тема 4.1 — Лекційний матеріал

Господарство в умовах глобалізації та постіндустріалізму

Лекція 14 (2 год.): Науково-технічна революція (НТР) другої половини XX ст. та перехід від індустріального до постіндустріального суспільства (Д. Белл). Сервісизація економіки: зростання частки сфери послуг у ВВП і зайнятості. «Нова економіка» 1990-х: IT-бум, «dot-com» пузир. Транснаціональні корпорації (ТНК): структура, роль у глобальному розподілі праці.

Глобалізація господарства: передумови, рушійні сили (лібералізація торгівлі, ТНК, цифрові технології), суперечності (нерівномірність розвитку, фінансові кризи, деіндустріалізація). Теорії глобалізації та антиглобалізаційний рух.

Ключові питання лекції

- Ознаки та показники постіндустріального суспільства
- Технологічні уклади V та VI: ІКТ, нанотехнології, біотехнології, ШІ
- ТНК: 100 найбільших корпорацій і їх роль у світовому господарстві
- Глобальні виробничі ланцюги та аутсорсинг IT-послуг
- Фінансові кризи глобалізованого світу: азійська (1997), «dot-com» (2000), іпотечна (2008)
- Вплив глобалізації на ринок праці і зайнятість у сфері IT

Тема 4.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз індексу глобалізації KOF (швейцарський ETH Zurich): порівняння рейтингу України та 5 обраних країн за субіндексами (економічна, соціальна, політична глобалізація). Висновки щодо позиції України.

Завдання 2. Кейс: «Аутсорсинг ІТ-послуг з України у глобальному розподілі праці: що дає і що забирає глобалізація для ІТ-інженера?»

Завдання 3. Тестування за темою (10 питань).

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Козюк В. В., Родіонова Л. А. та ін. «Історія економіки та економічної думки» — розділ «Господарство в умовах глобалізації»
- Підготовка аналітичної записки: «Сектор ІТ в Україні як приклад включення в глобальні виробничі ланцюги постіндустріальної економіки»
- Аналіз статистики World Bank (data.worldbank.org) щодо структури ВВП та зайнятості в Україні та провідних країнах ЄС
- Опрацювання матеріалів: Трохимець О., Томарева-Патлахова В., Семенов А. «Цифрова економіка та трансформація традиційних індустрій» // Економіка та суспільство. — 2024. — № 59

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати постіндустріальне суспільство та глобалізацію, аналізувати роль ТНК і глобальних виробничих ланцюгів, пов'язувати теоретичні концепції з реаліями українського ІТ-ринку.

Тема 4.2 — Лекційний матеріал

Сучасні напрями економічної теорії

Лекція 15 (2 год.): Нова інституційна економіка: Д. Норт (теорія інституційних змін, «залежність від попередньої траєкторії»), О. Вільямсон (теорія фірми та вертикальна інтеграція), Е. Остром (управління спільними ресурсами). **Поведінкова економіка** (Д. Канеман, Р. Талер): обмежена раціональність, евристики та упередження, «підштовхування» (nudge theory), застосування у фінансах та управлінських рішеннях.

Теорія суспільного вибору (Дж. Б'юкенен): раціональна поведінка політиків та бюрократії. **Економіка добробуту та сталий розвиток:** концепція SDG ООН, зелена економіка, ESG-принципи у корпоративному управлінні.

Ключові концепції

- **Залежність від попередньої траєкторії** (path dependency) — інституційна інерція
- **Обмежена раціональність** (Г. Саймон) — «satisficing» замість «maximizing»
- **Ефект якоря, ефект фреймінгу, неприйняття втрат** (Канеман)
- **Nudge theory** — м'яке підштовхування до раціональних рішень
- ESG та SDG — сучасна парадигма відповідального господарювання
- Застосування поведінкової економіки у дизайні інформаційних систем

Тема 4.2 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз когнітивних упереджень: ідентифікація ефекту якоря, неприйняття втрат та ефекту фреймінгу на конкретних прикладах фінансових рішень та UX-дизайну інформаційних систем.

Завдання 2. Кейс: «Nudge theory в дизайні фінансових додатків та облікових систем: як "підштовхування" впливає на поведінку користувача?» — розробка рекомендацій на основі поведінкової економіки.

Завдання 3. Тест-опитування за ключовими школами теми (15 питань).

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Козюк В. В., Родіонова Л. А. та ін. «Історія економіки та економічної думки» — розділ «Сучасна економічна теорія»
- Підготовка реферату: «Поведінкова економіка Д. Канемана і Р. Талера: ідеї, що змінили фінансову теорію та практику» (3–4 сторінки)
- Опрацювання статті: Геєць В. М. «Соціальна реальність у цифровому просторі» // Економіка України. — 2022. — № 1. — С. 3–28
- Аналіз принципів ESG на прикладі 2 українських компаній (за відкритими даними)

Очікуваний результат: студент вміє описувати сучасні напрями економічної теорії, пояснювати концепції поведінкової економіки та інституціоналізму, пов'язувати їх з дизайном управлінських інформаційних систем і фінансових технологій.

Тема 4.3 — Лекційний матеріал

Цифрова економіка та нові парадигми господарювання

Лекція 16 (2 год.): Четверта промислова революція (Industry 4.0):

ШІ, IoT, Big Data, блокчейн, хмарні технології. Цифрова трансформація традиційних галузей — промисловості, фінансів, обліку. **Платформна економіка:** мережеві ефекти, двосторонні ринки, «winner-take-all»-тенденції. FinTech: нові фінансові технології та їх вплив на банківську і страхову справу.

Криптоекономіка та блокчейн: Bitcoin як «цифрове золото», смарт-контракти, DeFi (децентралізовані фінанси), CBDC (цифрові валюти центральних банків). Теоретичне осмислення цифрової економіки: яка школа найкраще пояснює платформний капіталізм?

Ключові питання лекції

- Ознаки Industry 4.0 та відмінності від попередніх технологічних укладів
- Мережеві ефекти та «winner-take-all» у цифрових ринках
- FinTech як трансформатор банківської системи та страхування
- Блокчейн і смарт-контракти: зниження трансакційних витрат (Коуз)
- CBDC: переваги, ризики та пілотні проекти (е-гривня НБУ)
- Цифрова рента та новітні форми монополізму платформних гігантів

Тема 4.3 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз платформної економіки: розгляд бізнес-моделей Uber, Airbnb, Rozetka, Monobank — визначення мережевих ефектів, двосторонніх ринків, джерел доходу. Класифікація через призму теорій монополістичного капіталу XIX ст. та неоінституціоналізму.

Завдання 2. Кейс: «Е-гривня НБУ як CBDC: можливості для управлінських інформаційних систем у фінансах та обліку» — аналіз переваг і ризиків впровадження.

Завдання 3. Тестування (15 питань). Підготовка до іспиту.

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання статті: Трохимець О., Томарева-Патлахова В., Семенов А. «Цифрова економіка та трансформація традиційних індустрій» // Економіка та суспільство. — 2024. — № 59
- Підготовка аналітичної записки: «Теоретичні концепції, які найкраще пояснюють платформну економіку: мережеві ефекти, монополізм та інституційна теорія» (3–4 сторінки)
- Аналіз проекту «е-гривня» на сайті НБУ (bank.gov.ua) та написання огляду
- Підготовка до іспиту: систематизація матеріалу всього курсу

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати цифрову економіку та Industry 4.0, описувати FinTech і платформну економіку через теоретичні концепції курсу, аналізувати перспективи цифрових фінансів для спеціальності.

Тема 4.4 — Лекційний матеріал

Економіка України в сучасному світовому контексті

Лекція 17 (2 год.): Розпад СРСР та становлення ринкової економіки України (1991–2000 рр.): гіперінфляція, приватизація, трансформаційна криза. Реформи 2000-х: стабілізація, вступ до СОТ (2008), кризи 2008–2009 рр. та 2014–2015 рр. «Угода про асоціацію з ЄС» (2014/2017) і нові орієнтири господарського розвитку. Реформи 2019–2021 рр.: антикорупційна інфраструктура, «Дія», е-урядування.

Воєнна економіка 2022–2024 рр.: масштаби руйнувань, перебудова виробництва, міжнародна допомога (МВФ, G7, ЄС), дефіцит бюджету та його фінансування, роль ІТ-сектору як «несподіваного переможця». Перспективи повоєнного відновлення: план Marshall Plan 2.0 для України.

Ключові питання лекції

- Трансформаційна криза в Україні: причини та особливості порівняно з іншими постсоціалістичними країнами
- Моделі ринкової трансформації: «шокова терапія» vs поступові реформи
- Угода про асоціацію з ЄС: економічний зміст та наслідки
- Цифровізація державного управління («Дія») як інституційний прорив
- Воєнна економіка: адаптація підприємств, ФОП і ІТ-сектор в умовах повномасштабної агресії
- Перспективи реінтеграції в ЄС та повоєнного відновлення

Тема 4.4 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз макроекономічних показників України 2019–2024 рр. (ВВП, інфляція, безробіття, держборг) за даними Мінфіну та Держстату: побудова часового ряду, виявлення тенденцій та переломних точок.

Завдання 2. Кейс: «ФОП та ІТ-сектор України як модель адаптації господарства до воєнних умов — уроки та перспективи для фахівців з комп'ютерної інженерії».

Завдання 3. Підсумкова дискусія: «Які теоретичні концепції курсу найкраще пояснюють шлях України від планової до ринкової та цифрової економіки?»

Самостійна робота (6 год.)

- Опрацювання підручника: Козюк В. В., Родіонова Л. А. та ін. «Історія економіки та економічної думки» — розділ «Господарство України у XX–XXI ст.»
- Підготовка комплексного аналітичного завдання: «Трансформація економіки України від 1991 р. до сьогодні крізь призму теорій курсу» (5–6 сторінок)
- Підготовка презентації: «Цифрова трансформація фінансів та обліку в Україні: історичний шлях і перспективи» (10–12 слайдів)
- Систематизація матеріалу всього курсу для підготовки до іспиту

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати трансформацію економіки України, аналізувати макроекономічні показники, пов'язувати теорії курсу з реаліями господарського розвитку України та давати прогнозну оцінку перспектив відновлення.

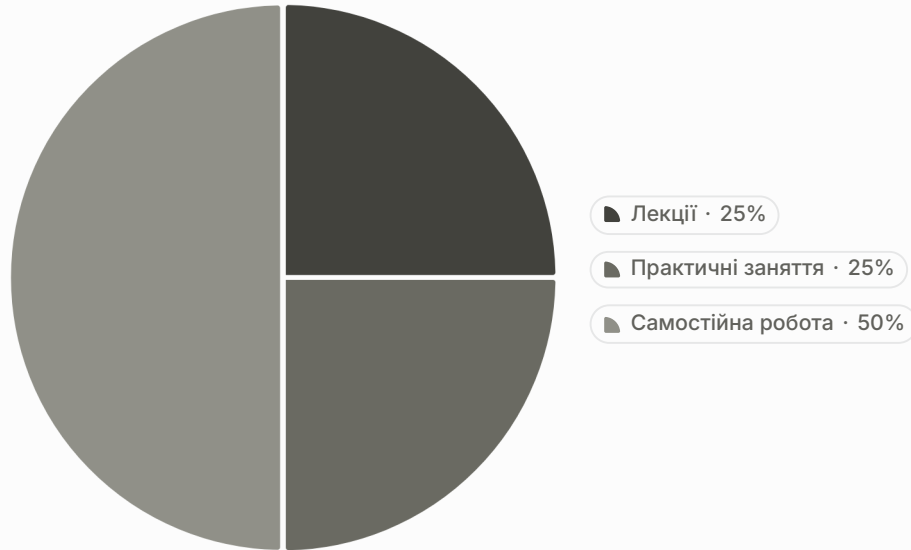
Розподіл навчального часу – 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	СРС (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 – Предмет і метод; стародавній світ	2	2	5
	Тема 1.2 – Античність та середньовіччя	2	2	5
	Тема 1.3 – Меркантилізм та фізіократія	2	2	5
Модуль 2	Тема 2.1 – Класична політична економія	4	2	5
	Тема 2.2 – Марксистська економія	2	2	5
	Тема 2.3 – Маржиналізм та неокласика	2	2	5
	Тема 2.4 – Господарство другої половини ХІХ ст.	2	2	5
Модуль 3	Тема 3.1 – Кейнсіанська революція	4	2	5
	Тема 3.2 – Інституціоналізм	2	2	5
	Тема 3.3 – Неолібералізм і монетаризм	2	2	5
	Тема 3.4 – Господарство першої половини ХХ ст.	2	2	5
Модуль 4	Тема 4.1 – Глобалізація та постіндустріалізм	2	2	5
	Тема 4.2 – Сучасна економічна теорія	2	2	5
	Тема 4.3 – Цифрова економіка	2	2	5
	Тема 4.4 – Економіка України у ХХІ ст.	2	2	6
Разом		30	30	60

Загальний обсяг: **120 годин = 4 кредити ЄКТС**. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Структура навчального часу

Коментар до розподілу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теоретичним осмисленням та практичним застосуванням.

Лекції — 30 год. (25%)

Системне подання ключового теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, хронологічних таблиць і прикладів із господарської та наукової практики різних епох.

Практичні — 30 год. (25%)

Відпрацювання навичок: аналіз першоджерел, розрахункові задачі, кейси, дискусії, порівняльні таблиці економічних шкіл, захист аналітичних завдань.

Самостійна робота — 60 год. (50%)

Поглиблене вивчення, підготовка рефератів, аналітичних записок, робота з науковими джерелами. Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни**.

Самостійна робота студентів — Детальний опис

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з історії економіки та економічної думки (Козюк, Родіонова та ін.; Краус Н. М.), першоджерелами (уривки з Аристотеля, Сміта, Кейнса, Норта), науковими статтями у фахових виданнях (Економіка та суспільство, Економіка України). Студент конспектує ключові положення, порівнює підходи різних шкіл.

Індивідуальні завдання

Виконання розрахункових завдань (мультиплікатор, $MV=PQ$, гранична корисність); аналітичних завдань (порівняльний аналіз економічних шкіл, хронологічні таблиці); творчих завдань — есе, реферати, аналітичні записки з актуальних питань господарської еволюції та цифрової трансформації.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів: НБУ (bank.gov.ua), Мінфіну (mof.gov.ua), Держстату (ukrstat.gov.ua), Верховної Ради (zakon.rada.gov.ua), World Bank (data.worldbank.org), електронної бібліотеки НБУВ (nbuv.gov.ua). Аналіз статистичних звітів та пошук наукових публікацій.

Підготовка до занять та іспиту

Підготовка до практичних занять (опрацювання теорії, умов задач, першоджерел); підготовка до тестувань (ключові терміни та концепції); систематизація знань усього курсу для підготовки до підсумкового іспиту (розробка власних шпаргалок, схем, хронологічних таблиць).

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: розрахункові та аналітичні вправи за темами змістовного модуля. Оцінюються регулярність виконання завдань, якість аналізу та рівень засвоєння матеріалу. Проводиться після кожної теми у формі тестування (10–15 питань) або усного опитування. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру.

2

Проміжний контроль

Комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання про економічні школи, аналітичні задачі, порівняльний аналіз господарських систем). Оцінюються повнота відповіді, правильність розрахунків та обґрунтованість висновків. Проводиться після завершення кожного модуля (4 рази).

3

Підсумковий контроль — Іспит

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — письмовий іспит (теоретичні питання + практичні задачі). Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали: **100-бальна система** з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

Методи викладання

Викладання дисципліни «Історія економіки та економічної думки» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних аналітичних навичок, необхідних для майбутньої фахової діяльності у сфері комп'ютерної інженерії, фінансів, обліку та управлінських інформаційних систем.

Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних хронологічних схем, порівняльних таблиць і прикладів із господарської практики різних епох; студенти ведуть конспекти.

Аналіз першоджерел

Опрацювання уривків з ключових економічних творів (Аристотель, Сміт, Кейнс, Норт); студенти виявляють основні ідеї та аргументи, порівнюють з сучасними концепціями.

Розрахункові задачі

Практичні вправи з маржинального аналізу, мультиплікатора, кількісної теорії грошей, порівняльних переваг — відпрацювання алгоритмів із теоретичним обґрунтуванням.

Дискусії та кейси

Обговорення актуальних економічних проблем кризь призму теорій курсу (цифрова монополія, монетарна політика, воєнна економіка); розвиток критичного мислення та аргументації.

Порівняльний аналіз

Складання порівняльних таблиць економічних шкіл і доктрин (предмет, метод, ключові представники, основні ідеї, актуальність) — формування системного бачення еволюції науки.

Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних записок, рефератів і презентацій за обраною темою; розвиток навичок самостійного пошуку, аналізу та систематизації наукової інформації.

Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітніми програмами спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» у поєднанні з фінансово-обліковою спрямованістю ОП.

Рекомендована література та ресурси

Підручники та навчальні посібники (2023–2025 рр.)

1 Козюк В. В., Родіонова Л. А., Длугопольський О. В. та ін.

Історія економіки та економічної думки : підручник / за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонової. — Тернопіль : ЗУНУ, 2023. — 792 с.

2 Краус Н. М., Краус К. М.

Зошит для практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Історія економіки та економічної думки». — Київ : КУБГ, 2023. — 96 с. URL: elibrary.kubg.edu.ua

3 Геєць В. М.

Соціальна реальність у цифровому просторі // Економіка України. — 2023. — № 1. — С. 3–28. URL: economyukraine.com.ua

4 Pryhodiuk O. M.

National economic interests of digital technology dissemination in management // Економічний простір. — 2023. — № 187. — С. 69–72. DOI: 10.32782/2224-6282/187-11

5 Трохимець О., Томарева-Патлахова В., Семенов А.

Цифрова економіка та трансформація традиційних індустрій: виклики та можливості інституціоналізації цифрової економіки // Економіка та суспільство. — 2024. — № 59. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-59-168

6 Краус К. М., Краус Н. М., Манжура О. В.

Strategic guidelines of innovative development and management solutions in the energy industry of Ukraine // Актуальні питання у сучасній науці. Серія: Економіка. — 2023. — № 3(9). — С. 50–62. ISSN 2786-6300

7 Краус К. М., Краус Н. М.

Peculiarities and nature of information provision of investment project activities at the regional level // Інвестиції: практика та досвід. — 2023. — № 6. — С. 30–36. ISSN 2306-6814

8 Grytsenko A. A., Grytsenko O. A.

Інституціоналізація цифрової економіки: суперечності та напрями їх вирішення // Економічна теорія та право. — 2023. — № 2(45). — С. 9–32. DOI: 10.37750/2616-6798.2023.2(45).282312

Першоджерела (класика)

→ Аристотель. «Нікомахова етика» (уривки)

Книга V: справедливість та обмін — основа теорії вартості

→ Сміт А. «Багатство народів» (1776)

Книга I, глави 1–3: поділ праці, «невидима рука» ринку

→ Кейнс Дж. М. «Загальна теорія» (1936)

Глави 3, 8, 18: ефективний попит, схильність до споживання

Офіційні ресурси та фахові видання

Національний банк України
bank.gov.ua

Державна служба статистики
ukrstat.gov.ua

Верховна Рада України
zakon.rada.gov.ua

Міністерство фінансів України
mof.gov.ua

НБУВ — Електронна бібліотека
nbuv.gov.ua

Журнал «Економіка та суспільство»
economyandsociety.in.ua

World Bank Open Data
data.worldbank.org